

DTP - Typografie písma

Tvorba zdrojových textů

Vývoj písma

Konstrukce a měření písma

Klasifikace a rozpoznávání písma

Volba a kombinování písma

Rukopis a zásady jeho tvorby

- Zásady pro rozumnou komunikaci mezi tvůrci a příjemci
- Rukopis strojem:
 - úvodní stránka - identifikace autora, dokumentu, počet stran a příloh, číslování stránek (v pravém horním rohu)
 - jednostranně na A4, 30 ř., 60 zn. (vč. mezer a interpunkcí)
 - 14/18 - 15/19b, 3-6b za odstavcem, okraje (nahore 25 mm a vlevo 35 mm) - - - **1800 zn/str. (20 stran = 1AA)**
 - nadpisy očíslovat podle úrovně, příp. i barevné odlišení
 - odstavec oddělit vynecháním cca 5 znaků na začátku odstavce nebo pouze vyznačením na volném okraji
 - přílohy, tabulky a další doplňky na samostatné listy na konec rukopisu a označují se číslem strany

Rukopis a zásady jeho tvorby

- **Rukopis vytvořený na počítači (přiložit i vytištěný text – kontrolní obtah):**
 - **forma zdrojového textu** (dva extrémy!)
 - **formát souboru, kódování češtiny** (domluvit, zkušební soubor, ASCII)
 - **formátování resp. neformátování**
 - ENTER!!!, po interpunkci mezeru, minusky a verzálky a jejich kód
 - NE: centrování, různé druhy písma, vkládání prázdných řádek, tabelátory, zarovnání do bloku, podtržení...
 - vypnout dělení slov a nezarovnávat pravý okraj
 - u T602 je nutné se vyvarovat použití tzv. čárové grafiky
 - **matematické vzorce** (ručně na papír, uvést odkaz - verzálkami a oddělit (např. *** VZOREC 5 ***)
 - **tabulky** (samostatně a odkaz, nebo vytvořením tabulky jako samostatného souboru)
 - **vyznačování a poznámky** (barevným podtrháváním a odkazy)
- **Tištěná forma rukopisu**
 - rozřezaný listy
 - o velikosti nejméně 8 bodů
 - případné změny a opravy se provádějí pomocí korekturních značek

Předpis sazby

- **Musí jasně zohlednit všechny požadavky na sazbu, včetně všech odchylek**
- **V předpisu sazby (1. str. rukopisu) musí rozmyšleno a specifikováno:**
 - členění textu na jednotlivé části (kapitoly, subkapitoly, odstavce)
 - odlišení jednotlivých úrovní nadpisů
 - způsob vyznačování v textu
 - odlišení poznámek, citací, popisků apod.
 - všechny další odlišnosti
- **Základní předpis sazby - podklad pro styly odstavců**
 - identifikační údaje, rozměr a orientace formátu stránky
 - šířka a výška sazby (v centimetrech nebo v cicerech)
 - pro opakující se typy textu
 - typ písma včetně specifikace verze typu písma - řezu
 - stupeň a proklad (v bodech)
 - způsob odstavcové úpravy
 - odlišnosti od základního předpisu sazby v pokynech pro sazbu a také v rukopisu

Předpis sazby

- **Další pokyny pro sazbu**

- **vyznačování v textu** (tvar čáry podtržení)
- **sazba nadpisů** (viz základní předpis, vhodné odlišit sazbu titulků různými barvami)
- **oddělení kapitol** (odstup v bodech, odstup titulků od prvního řádku kapitoly)
- **stránková zarážka** (počet volných řádků od horního okraje sazebního obrazce)
- **poznámky, popisky a tabulky** (samostatná příloha s vlastním předpisem sazby)
- **ostatní prvky sazby** (stránkové číslice, záhlaví a paty, iniciály, linky...)

- Autor a název díla: Nakladatelství: Formát: A4,svisle
- Postavení sazby: sazební obrazec 20 mm od hřbetu a 20 mm od horního okraje, šířka sazby: 35 cic, výška sazby: 188 mm
- Základní text: Times 10,5/13,5 Vyznačování: kurzíva
- Odstavcová úprava: oboustranné zarovnaná, 2,6 cm od kraje sazebního obrazce, vzdálenost odstavců 2,5 b., odstavcová zarážka: žádná
- Titulky:
 - 1. Helvetika 10,5/13,5 , tučn., zkraje, 6b mezera před, červeně v rukopisu
 - 2. Helvetika 14/16 , tučn., zkraje, 6b mezera za, 6b mezera před, modře
 - 3. Helvetika 16/19 , tučn., verzálky, zkraje, 6b mezera za, zeleně
- Popisky obrázků: Times 8,5/9
- Paginace: v záhlaví, na vnějším okraji (viz maketa), Times 11 b.,tučn.

Kontroly a korektury

- **Automatizovaná pravopisná kontrola - SW + člověk**
 - odhalí pouze chyby pravopisné, pouze v rozsahu příslušného slovníku vzorů
- **Korektury - ve hře je pouze člověk, silně závislé na pečlivosti a pozornosti**
 - oprava odchylek textu:
 - od pravopisných pravidel
 - autorova rukopisu
 - typografických pravidel
 - oprava barevnosti dokumentu
 - oprava chyb v stránkové montáži (rozložení tiskových prvků s dokumentu)
 - nejlépe profesionální korektor (minimálně ne sazeč nebo ten, kdo text pořizuje)
 - více osob, nespoléhat na jedno přečtení textu
 - text v duchu “předříkavat” a “nezačíst se”
 - porovnává-li se hotová sazba s rukopisem, tak nejdříve číst sazbu
 - titulky, relativně samostatné textové prvky, záhlaví, tiráž, popisky obrázků
 - stranově převrácené ilustrace, prohozené ilustrace, tabulky
 - při provádění rozsáhlejších oprav a změn v textové části může dojít k posunu textu, který se tak může dostat do rozporu s obrazovou částí dokumentu.
 - dokumenty “aktuálně informační” - doba trvání výroby - na poslední chvíli zkontrolovat jména, adresy a telefonní čísla

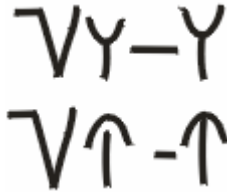
Korekturní značky a jejich použití

- **Obecné zásady**

- **dvojice identických značek** (neopakované na okraji textu neplatí!)
- **v rozsahu nezbytně nutném** (neškrtá se celé slovo, je-li nutno opravit jedno písmeno)
- **okrajová značka - dle šíře sazby**
 - užší (cca do 7cm) na pravé straně textu
 - širší na té straně, která je blíže k chybě
 - vícesloupcová sazba: pravá polovina dva až tři sloupce, zbývající sloupce jsou polovina levá
- **zrušení opravy: tečkovaně podtrhnout v textu, přeškrtnout okrajovou značku**

- **Vkládání pomlčky a spojovníku**

- **pomlčka:** zvětšování mezer
- **spojovník:** zmenšení mezer

- **Vkládání tabulky, vzorce, vysvětlivek...**

- **Vypuštění znaku, znaků, jiných prvků**
deleatur

- **Výměna, vkládání více znaků**

- **Výměna ve větším rozsahu**

- **Vkládání slova, více slov**

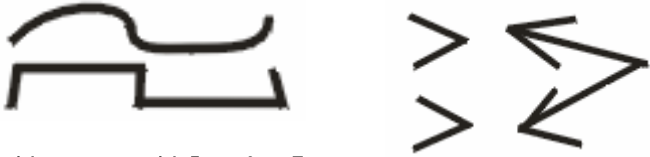

- **Vkládání řádků**

Korekturní značky a jejich použití

- Pořadí sousedních znaků, slov, řádek

- Přesun části slova, slova nebo více slov

- Přesun řádky nebo řádek

- označí se hranatou závorkou a šipka směřuje do cílového místa

- Oprava špatného dělení slov

- přeškrtnává se znak před znaménkem
- na okraji: tento znak a znaky, které mají být ještě na tomto řádku
- současně se na dalším řádku označí znaky, které mají být vypuštěny!!!

- Sazba znaku jako exponent nebo index

- nad znak

- Změna mezer v sazbě

- posun nebo roztažení

- mezery mezi slovy

- zmenšení

- zvětšení

- zrušení mezery

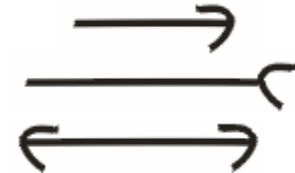
- vložení chybějící mezery

- mezery mezi řádky

- zmenšení

- zvětšení

- zrušení

- Konec odstavce

- nový

- spojení odstavců

- Řádek na střed

- Změna formátování

- vyznačit znak

- více textu hranatou závorkou

- do hranaté závorky na okraji pokyn

Vývoj písma - 1

- **Proč vzniklo písmo?**
 - činnost lidí a společenský charakter práce - - - ústní (příp. vizuální) forma výměny informací nestačila vývoji v ostatních oblastech lidského života
 - umožnilo komunikaci mezi lidmi
 - umožnilo i přenos, uchovávání, a prezentaci informací
 - lze “naslouchat” našim předchůdcům
 - lze uchovávat myšlenky a poznatky našich současníků
 - rozvoj vědy, vzdělanosti a ve všeobecném měřítku i lidský pokrok
 - je produktem tvořivého myšlení jednotlivých generací
 - písmo jako grafický znak jazyka je projevem vyšší kultury jakéhokoliv národa a počátkem jeho historického období
 - písmo má i hodnotu estetickou a je výrazem určitého vkusu
- **Mezník ve vývoji lidstva?**
 - končí středověk a začínají se psát novodobé dějiny lidstva
 - vynález nejpodstatněji zasáhl do vývoje lidské kultury
 - princip:
 - odlévání liter ze speciální slitiny, ruční sestavování textu
 - obraz písma na na papír pomocí ručního lisu (vlastní tisk)

Vývoj písma - 2

- **Písmo jako nositel informací - účelnost optického sdělování, čitelnost, estetika**
- **Piktogramy, symboly a první písma**
 - **piktogramy** - zjednodušené kresby, mají jasný smysl a nevyžadují znalosti jazyka, zárodek obrázkového písma
 - **symboly** (ideogramy) - označení určité, přesně stanovené skutečnosti, vyžadují znalost pojmu
 - **první písma** - nejprve **obrazové**, dále **slovní**, které se dále vyvíjelo přes **slabikové** až k **hláskovému** - **abecednímu písmu**
 - **piktogramy a symboly nyní?**
 - nástroje vizuální komunikace (firemní značky, orientační systémy, lodní abeceda apod.)
- **První abecedy**
 - **do Evropy z Egypta** (**hieroglyfy** (3000 znaků) přes **hieratické písmo** (zjednodušené na 600 znaků) až po **démotické písmo** (24 znaků pouze pro souhlásky)) **přes pobřeží Malé Asie, Kypr a Řecko**
 - **z Řecka do Evropy dvěma směry** (přes Řím a přes tehdejší Cařihrad)
 - **oba směry se setkaly na území Velkomoravské říše - státu západních Slovanů**
 - **Féničané** - abeceda (22 znaků souhlásky) 14 st.př.n.l.
 - **řecká abeceda** (26 znaků) 10 st.př.n.l.

Vývoj písma - 3

- **Východní směr vývoje evropského písma**
 - **Konstantin:** (překlad bible) dle řecké, slovanská abeceda (38 znaků) - **hlaholice**
 - **Metodějovi žáci:** na území dnešního Bulharska cyrilskou - **kyrilici** (šířila se na Ukrajinu, Rusko a Srbsko)
 - **vývojem kyrilice na území Ruska a Ukrajiny:** **azbuka**
- **Západní směr vývoje evropského písma**
 - **nejstarší západoevropská abeceda:** **etruská destička** (26 písmen - objevena v Toskánii, 7/8 st.př.n.l.)
 - **počátek současného písma:** 300 let př.n.l., řecké písmo na Apeninský poloostrov - vznikla tzv. **latinka** (písmo kterým se ve většině zemí píše dodnes)
 - **nejstarším typem latinského písma** jsou **římské kapitálky** (majuskule, verzálky) - písmena slavnostního, monumentálního charakteru, obměny základních tvarů:
 - **kvadratické** - konstruované do čtverce, možno psát rovně položeným perem
 - **rustikální** (1 st.n.l.) - odklon od geometrické formy, snadnější psaní, poloha pera je šikmá
 - v běžných rukopisech (notářské, právnické zápisy) více důraz na rychlost a snadnost psaní než na grafickou úhlednost písma - obtížně čitelné, rychle psané rukopisy: **kurzíva**
 - snaha o lepší čitelnost rozsáhlejších dokumentů: **unciála**
 - **odlišení velkých a malých znaků latinky** (**karolínská minuskule**) - **současná podoba**
- **České země:** Hus, akcentované znaky... (hebrejšтина)

Vlastnosti písma očima počítačů

Rozlišujeme:

- typ (např. **Helvetica, Times, AvantGarde**)
- řez (verze typu např. **Helvetica Thin, Helvetica Thin Italic**, Helvetica Narrow Bold)
- rodina písma (**všechny** typy **a řezy** odvozené od základního např. rodina - Sans)
- verzálky, minusky, kapitálky (verzálky na 60% výšky)
- stupeň (tj. výšku **tzv.** kuželky v bodech) a velikost (tj. výšku verzálek v milimetrech)
- zvláštní efekty (tj. horní a dolní index, podtržení, přeškrtnutí ap.)
- barva, obrysy, deformace a a zúžené nebo rozšířené řezy (Condensed, Extended)

Helvetica Narrow
Helvetica NarrowBd
VERZÁLKY^{ans}
minuskAPITÁLKY^{ans}

Rodina písma Sans

Rodina písma Sans

Rodina písma Sans

Eurostyl

Eurostyl

EurostExt

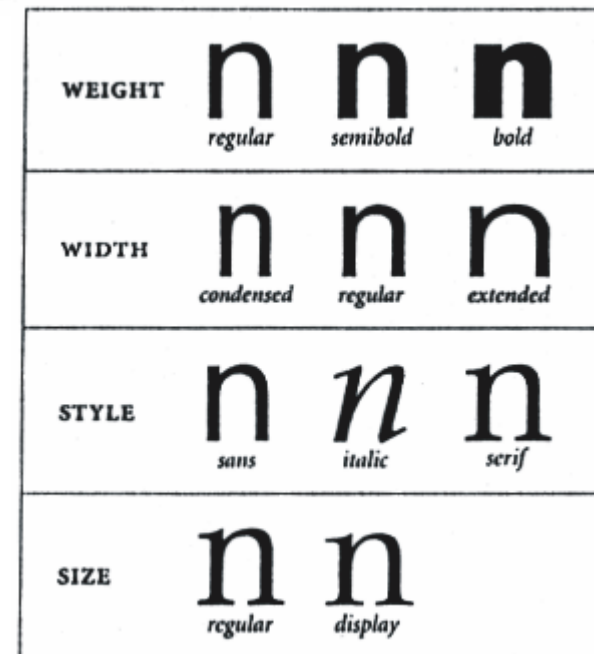
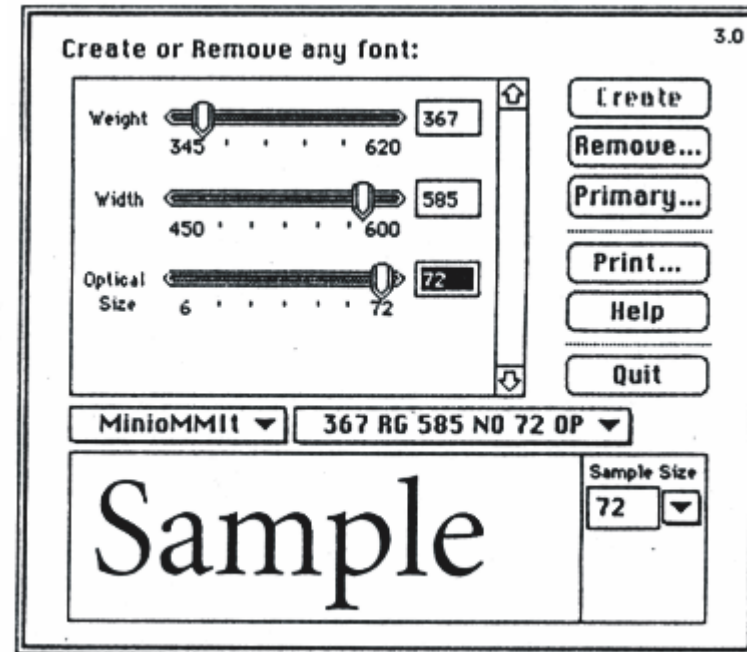
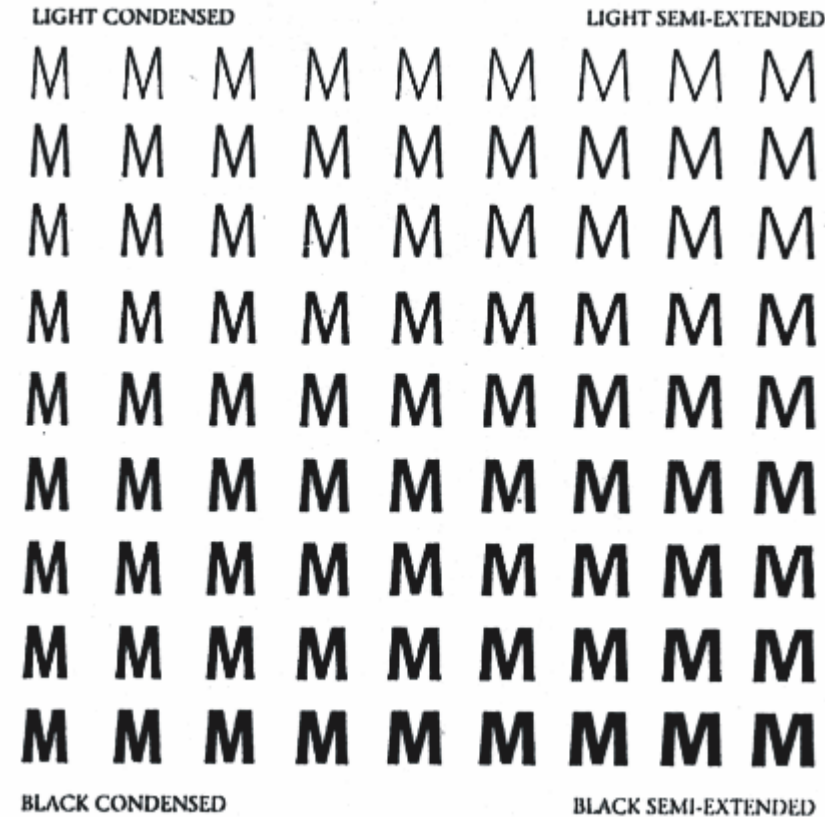
Rodina písma Sans

Rodina písma Sans

Rodina písma Sans

Rodina písma Sans

Multiply Master TypeFaces - program Font Creator

Kresba písma - 1

• Písmová osnova

Akcentová dotažnice

Horní dotažnice

Střední dotažnice

Základní dotažnice

- účaří

Dolní dotažnice

Horní dotah

Četa fy Tp

Střední výška písma

• Střední výška písma

- větší střední výška: čitelnější i v menších velikostech
- vliv i na celkové zabarvení a rozsah plochy sazby

Helvetika New CourierE AntiquaE ITC Avant Garde Gothic SerpentineE

Horní dotažnice

Střední dotažnice

Střední výška písma

Základní dotažnice

dx dx dx dx dx

• Přetahy

VaebpramC

Kresba písma - 2

- **Základní konstrukční prvky kresby písma** (grafické znaky typů písem, výrazová schopnost písma):
 - **hlavní a vedlejší tahy** (oblé, přímé a stínované)
 - **tzv. serify** (nesprávně patky)
 - **duktus** (viz dále)

- **Stínování písmových tahů**
 - zesílená kresba tahů písma
 - **nejdůležitějších rozlišovacích znak písma**
 - **základem pro klasifikaci písmen**
 - **nejlépe zřetelné u minusek “c” a “e”**
 - **typy:**
 - šikmé: **dynamická** - renesanční
 - svislé: **statická** - klasicistická

Kresba písma - 3

- Pojem duktus:

- poměr tloušťky písmových tahů k výšce písma
- výrazně ovlivňuje zabarvení potištěné plochy
- má vliv na čitelnost a výraznost sazby

- opticky tmavší,
výraznější,
problémy
s čitelností

Duktus normální — Flange

Duktus zesílený — Flange bold

**Duktus zesílený – GillSans
ExtraBold**

**Duktus zesílený – GillSans
UltraBold**

Duktus zeslabený — Flange Light

Duktus zeslabený — Sans Thin Condensed

**Změna sklonu i duktu – Clearface
Gothic Extra Bold**

Měření a rozpoznávání písma

- **Stupeň a velikost písma**

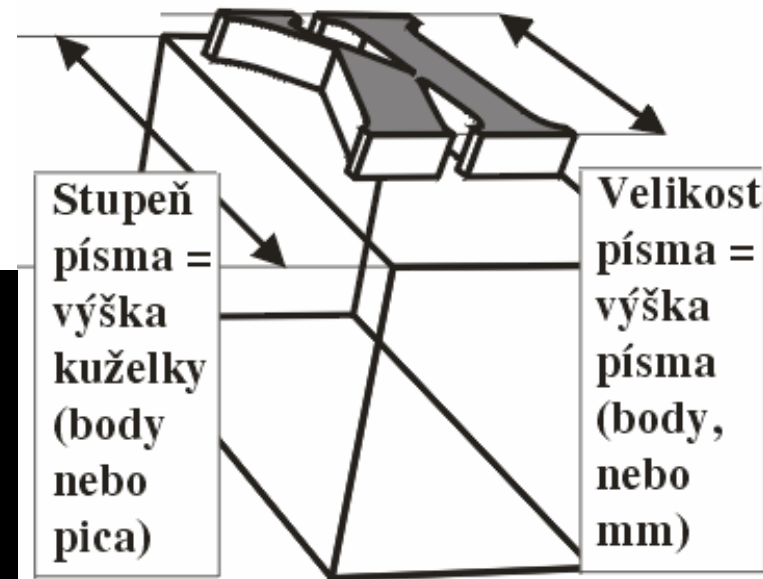
- **stupeň:**

- v bodech rozměr tzv. **kuželky**
 - odstup jednotlivých řádek (bez prokladu)

- **velikost**

- **výška znaku** v milimetrech

Nonpareille - 6 bodů - sazba seznamů, slovníků, některé články novin
Petit - 8 bodů - sazba novin a časopisů, knih malého formátu,
Borgis - 9 bodů - sazba rozsáhlých knih a časopisů
Garmond - 10 bodů - sazba převážné většiny knih
Cicero - 12 bodů - sazba dětských knih a knih většího formátu

- **Jak rozpoznat typ písma**

- **vzájemně se podporujícími způsoby:**

- analýzou konstrukčních prvků písma předlohy
 - porovnáním proporcí předlohy
 - znalost příslušnosti jednotlivých typů ke skupinám podle klasifikace písma

- **postupně u písmen “a”, “r”, “v”, “c”, “e”, “m”, “s” a to u minusek i verzálek**

Klasifikace písma - 0

Dynamická forma	Přechodová forma	Statická forma	Smíšená forma
1. Dynamická antikva Aabegh Times	2. Přechodová antikva Aabegh Baskerville	3. Statická antikva Aabegh Antiqua	4. Lineární serifové písmo Aabegh Clarendon
7. Lineární bezserifové dynamické písmo Aabegh Gill	6. Lineární bezserifové konstruované písmo Aabegh ITC Avant Garde Gothic	5. Lineární bezserifové statické písmo Aabegh Helvetika	8. Lineární antikva Aabegh Optimum
9. Kaligrafické písmo <i>Aabegh</i> Calligraphic	10. Volně psané písmo <i>Aabegh</i> Brush Script	11. Lomené písmo Aabegh Dom Casual L	12. Zdobené písmo <i>Aabegh</i> Mariage

Klasifikace písma - 1

- 1. Dynamická antikva (renesanční)

Dynamická forma	Přechodová forma	Statická forma	Smíšená forma
1. Dynamická antikva Aabegh Times	2. Přechodová antikva Aabegh Baskerville	3. Statická antikva Aabegh Antiqua	4. Lineární serifové písmo Aabegh Clarendon
7. Lineární bezserifové dynamické písmo Aabegh Gill	6. Lineární bezserifové konstruované písmo Aabegh ITC Avant Garde Gothic	5. Lineární bezserifové statické písmo Aabegh Helvetica	8. Lineární antikva Aabegh Optimum
9. Kaligrafické písmo <i>Aabegh</i> Calligraphic	10. Volně psané písmo <i>Aabegh</i> Brush Script	11. Lomené písmo Aabegh Dom Casual L	12. Zdobené písmo <i>Aabegh</i> Mariage

Klasifikace písma - 1

- 1. Dynamická antikva (renesanční)
 - hlavní znaky antikvy: rozdíly v tloušťce hlavních a vedlejších tahů, serify
 - **dobrá čitelnost a univerzálnost, používá jako knižní písmo pro krásnou literaturu**
 - **Garamond** (jemné písmo, typického francouzského švihu 16. století, dobře čitelné jak v těsných, tak i ve volných kompozicích, vhodné pro literaturu veselého, odlehčeného charakteru, dobře působí ve spojení s pérovými nebo autotypickými kresbami)
 - **Goudy** (slavnostní charakter, vhodné při potřebě zdůraznit důstojný až honosný dojem)
 - **Palatino** (lehké, příjemné pro oči - vhodné pro sazbu větších kompaktních ploch sazby)
 - **Times** (bylo navrženo jako novinové písmo splňuje veškeré požadavky novinového tisku, dále je i často používáno k sazbě knih, celková kresba působí dosti temně a písmo tak výrazně vystupuje ze stránky)

- **Garamond**

AaBbCcEeGgHhRrVvMmSs

- **Goudy**

AaBbCcEeGgHhRrVvMmSs

- **Palatino**

AaBbCcEeGgHhRrVvMmSs

- **Times**

AaBbCcEeGgHhRrVvMmSs

Klasifikace písma - 2

- 2. Přejchodová antikva (barokní)

Dynamická forma	Přejchodová forma	Statická forma	Smíšená forma
1. Dynamická antikva Aabegh Times	2. Přejchodová antikva Aabegh Baskerville	3. Statická antikva Aabegh Antiqua	4. Lineární serifové písmo Aabegh Clarendon
7. Lineární bezserifové dynamické písmo Aabegh Gill	6. Lineární bezserifové konstruované písmo Aabegh ITC Avant Garde Gothic	5. Lineární bezserifové statické písmo Aabegh Helvetica	8. Lineární antikva Aabegh Optimum
9. Kaligrafické písmo Aabegh Calligraphic	10. Volně psané písmo Aabegh Brush Script	11. Lomené písmo Aabegh Dom Casual L	12. Zdobené písmo Aabegh Mariage

Klasifikace písma - 2

- 2. Přejchodová antikva (barokní)

- hlavní znaky: velmi výrazné rozdíly v tloušťce hlavních a spojovacích tahů, svislá osa stínů u oblých tvarů, serify jsou vodorovné, geometricky konstruované, mají tenkou kresbu a často nemají náběh
- jako knižní písmo s univerzálním použitím
 - **Baskerville** (jedno z nejkrásnějších písem, dosti široké, výborně čitelné, je spíše slabší než výrazné, lze jej dobře číst jak v těsném řádkování, prospívá mu i značný proklad, je nejpoužívanější pro krásnou i vědeckou literaturu, hodí se však prakticky pro všechny druhy dokumentů - snadno přijímá náladu svého okolí)
 - **Bookman** (klasické knižní písmo)
 - **Roman** (užší znaky - text zabere méně místa)
 - **Century, Fournier, Goudy Old Style**

- **New Baskerville**

AaBbCcEeGgHhRrVvMmSs

- **Bookman**

AaBbCcEeGgHhRrVvMmSs

- **Goudy Old Style**

AaBbCcEeGgHhRrVvMmSs

Klasifikace písma - 3

- 3. Statická antikva (klasicistická)

Dynamická forma	Přechodová forma	Statická forma	Smíšená forma
1. Dynamická antikva Aabegh Times	2. Přechodová antikva Aabegh Baskerville	3. Statická antikva Aabegh Antiqua	4. Lineární serifové písmo Aabegh Clarendon
7. Lineární bezserifové dynamické písmo Aabegh Gill	6. Lineární bezserifové konstruované písmo Aabegh ITC Avant Garde Gothic	5. Lineární bezserifové statické písmo Aabegh Helvetika	8. Lineární antikva Aabegh Optimum
9. Kaligrafické písmo <i>Aabegh</i> Calligraphic	10. Volně psané písmo <i>Aabegh</i> Brush Script	11. Lomené písmo Aabegh Dom Casual L	12. Zdobené písmo <i>Aabegh</i> Mariage

Klasifikace písma - 3

3. Statická antikva (klasicistická)

- hlavní znaky: výraznější rozdíly v tloušťce hlavních a spojovacích tahů, svislá nebo téměř svislá osa stínů u oblých tvarů, serify jemnější, s méně prohnutým náběhem, často jsou skoro ploché
- **knižní písmo pro moderní literaturu, v tučné, široké nebo úzké podobě i jako samostatné titulkové písmo**
 - **Bodoni** (“přísný”, chladný až vážný dojem, toto nelze ovlivnit ani použitím pestré barvy, na stránce sázené tímto typem písma vzniká pocit “hustoty”)
 - **Zapf Book, Walbaum.**
 - **Modern20, Modern735** (“úřední” dojem - na stránce též vzniká pocit “hustoty”)
 - **New Century School Book** (používané hlavně pro titulky)

• **Normande** **AaBbCcEeGgHhRrVvMmSs**

• **Modern20** AaBbCcEeGgHhRrVvMmSs

• **Modern735** AaBbCcEeGgHhRrVvMmSs

• **New Century School B.** AaBbCcEeGgHhRrVvMmSs

Klasifikace písma - 4

- 4. Lineární serifové písmo

Dynamická forma	Přechodová forma	Statická forma	Smíšená forma
1. Dynamická antikva Aabegh Times	2. Přechodová antikva Aabegh Baskerville	3. Statická antikva Aabegh Antiqua	4. Lineární serifové písmo Aabegh Clarendon
7. Lineární bezserifové dynamické písmo Aabegh Gill	6. Lineární bezserifové konstruované písmo Aabegh ITC Avant Garde Gothic	5. Lineární bezserifové statické písmo Aabegh Helvetika	8. Lineární antikva Aabegh Optimum
9. Kaligrafické písmo Aabegh Calligraphic	10. Volně psané písmo Aabegh Brush Script	11. Lomené písmo Aabegh Dom Casual L	12. Zdobené písmo Aabegh Mariage

Klasifikace písma - 4

- 4. Lineární serifové písmo

- členění na:

- lineární serifové písmo tzv. **clarendon** - čtyřhranné serify v tloušťce spojovacích tahů s oblými náběhy, mírný rozdíl v tloušťce hlavních a spojovacích tahů, svislá osa stínu oblých písmen
 - lineární serifové písmo s **trojúhelníkovými serify** - výrazné klínovité serify
 - lineární serifové písmo s **rovnými serify** - minimální rozdíl v tloušťce hlavních a spojovacích tahů, čtyřhranné serify bez náběhů a v tloušťce hlavních tahů

- **dříve pouze akcidenční písmo, nyní i v sazbě novin, časopisů a knih**

- **American Typewriter, Clarendon** (“přísný” dojem)
 - **Latin, Barcelona** (navozuje atmosféru přelomu století, používá se jako titulkové písmo)
 - **Rockwell, Memphis, Courier**

- **Clarendon**

- **Memorandum**

- **Latin**

- **Courier**

Klasifikace písma - 5

- 5. Lineární bezserifové statické písmo (grotesk)

Dynamická forma	Přechodová forma	Statická forma	Smíšená forma
1. Dynamická antikva Aabegh Times	2. Přechodová antikva Aabegh Baskerville	3. Statická antikva Aabegh Antiqua	4. Lineární serifové písmo Aabegh Clarendon
7. Lineární bezserifové dynamické písmo Aabegh Gill	6. Lineární bezserifové konstruované písmo Aabegh ITC Avant Garde Gothic	5. Lineární bezserifové statické písmo Aabegh Helvetika	8. Lineární antikva Aabegh Optimum
9. Kaligrafické písmo Aabegh Calligraphic	10. Volně psané písmo Aabegh Brush Script	11. Lomené písmo Aabegh Dom Casual L	12. Zdobené písmo Aabegh Mariage

Klasifikace písma - 5

- 5. Lineární bezserifové statické písmo (grotesk)
 - rozvoj podnikání, obchodu a tím i reklamy na přelomu 19. století v moderní typografii byl příčinou vzniku tučné antikvy, egyptienky a především grotesku
 - všechny bezserifové typy písma umožňují snadno manipulovat s tloušťkou obrysu písma a jsou proto často využívány v reklamě a v užitém umění (plakáty apod.)
 - nepatrně diferencované tahy písma, svislá osa stínování, zvětšená střední výška, někdy vodorovně zakončené výběhové obloučky u písmen “c”, “e”, “s”
 - **nejrozšířenější v současné sazbě nadpisů, orientačních nápisů a obecně v reklamě**
 - Helvetica (**Arial**) (rozšířené použití v technické literatuře, v sazbě plakátů, v reklamě)
 - Univers, Franklin Gothic

- **Helvetica** AaBbCcEeGgHhRrVvMmSs
- **Univers** AaBbCcEeGgHhRrVvMmSs

Klasifikace písma - 6

6. Lineární bezserifové geometricky konstruované písmo

Dynamická forma	Přechodová forma	Statická forma	Smíšená forma
1. Dynamická antikva Aabegh Times	2. Přechodová antikva Aabegh Baskerville	3. Statická antikva Aabegh Antiqua	4. Lineární serifové písmo Aabegh Clarendon
7. Lineární bezserifové dynamické písmo Aabegh Gill	6. Lineární bezserifové konstruované písmo Aabegh ITC Avant Garde Gothic	5. Lineární bezserifové statické písmo Aabegh Helvetika	8. Lineární antikva Aabegh Optimum
9. Kaligrafické písmo Aabegh Calligraphic	10. Volně psané písmo Aabegh Brush Script	11. Lomené písmo Aabegh Dom Casual L	12. Zdobené písmo Aabegh Mariage

Klasifikace písma - 6

- 6. Lineární bezserifové geometricky konstruované písmo
 - písma vytvořená na začátku dvacátých let minulého století
 - ovlivněna konstruktivismem tohoto období
 - snahou bylo maximálně se odklonit od písmařské tradice
 - tahy jsou koncipovány do geometrického tvaru (kruh, čtverec apod.), chybí stínování a serify
 - **hlavní uplatnění v sazbě reklamních tiskovin, titulků, po vhodné modifikaci slouží jako základ pro tvorbu firemních značek apod.**
 - **Avant Garde Gothic** (možnost sesazovat znaky těsně k sobě - výhodné pro sazbu titulků a tvorbu značek)
 - **Bauhaus** (oblíbené výtvarníky pro možnost dalších modifikací)
 - **Futura, Blippo, Eurostyl, Serpentine**

- **Avant Garde Gothic**

AaBbCcEeGgHhRrVvMmSs

- **Blippo**

AaBbCcEeGgHhRrVvMmSs

- **Eurostyl**

AaBbCcEeGgHhRrVvMmSs

Klasifikace písma - 7

- 7. Lineární bezserifové dynamické písmo

Dynamická forma	Přechodová forma	Statická forma	Smíšená forma
1. Dynamická antikva Aabegh Times	2. Přechodová antikva Aabegh Baskerville	3. Statická antikva Aabegh Antiqua	4. Lineární serifové písmo Aabegh Clarendon
7. Lineární bezserifové dynamické písmo Aabegh Gill	6. Lineární bezserifové konstruované písmo Aabegh ITC Avant Garde Gothic	5. Lineární bezserifové statické písmo Aabegh Helvetika	8. Lineární antikva Aabegh Optimum
9. Kaligrafické písmo <i>Aabegh</i> Calligraphic	10. Volně psané písmo <i>Aabegh</i> Brush Script	11. Lomené písmo Aabegh Dom Casual L	12. Zdobené písmo <i>Aabegh</i> Mariage

Klasifikace písma - 7

- 7. Lineární bezserifové dynamické písmo
 - diferencovaná šířková proporce písma, mírné stínování tahů
 - **uplatnění této skupiny písem je jak v akcidenční, tak v knižní tvorbě**
 - **Frutiger** (výborně čitelné písmo s univerzální použitelností)
 - **Antique Olive, Gill Sans, Fujiyama, Syntax, Erie**

- **Gill Sans**

AaBbCcEeGgHhRrVvMmSs

- **Fujiyama**

AaBbCcEeGgHhRrVvMmSs

- **Erie**

AaBbCcEeGgHhRrVvMmSs

- **Syntax**

AaBbCcEeGgHhRrVvMmSs

Klasifikace písma - 8

- 8. Lineární antikva

Dynamická forma	Přechodová forma	Statická forma	Smíšená forma
1. Dynamická antikva Aabegh Times	2. Přechodová antikva Aabegh Baskerville	3. Statická antikva Aabegh Antiqua	4. Lineární serifové písmo Aabegh Clarendon
7. Lineární bezserifové dynamické písmo Aabegh Gill	6. Lineární bezserifové konstruované písmo Aabegh ITC Avant Garde Gothic	5. Lineární bezserifové statické písmo Aabegh Helvetika	8. Lineární antikva Aabegh Optimum
9. Kaligrafické písmo Aabegh Calligraphic	10. Volně psané písmo Aabegh Brush Script	11. Lomené písmo Aabegh Dom Casual L	12. Zdobené písmo Aabegh Mariage

Klasifikace písma - 8

8. Lineární antikva

- značné rozdíly ve stínování písmových tahů u písem se skrytými serify, malé rozdíly u písem s jemnými serify
- **od sazby novin, časopisů, knih až po reklamní dokumenty**
 - **Copperplate** (slavnostní, důstojný dojem), Serif Gothic)
 - **Fritz Quadrata, Flange**
 - **Optima** (písmo zajímavá konstrukce, je jedním z mála bezserifových písmen, která dosahují vlastností a použitelnosti knižních písmen, slučuje krásu klasicistických antikvových písmen s jednoduchostí grotesků)

- **Cooperplate**

AABBCCEEGGHHRRVVMMSS

- **Flange**

AaBbCcEeGgHhRrVvMmSs

- **Optima**

AaBbCcEeGgHhRrVvMmSs

Klasifikace písma - 9

9. Kaligrafické písmo

Dynamická forma	Přechodová forma	Statická forma	Smíšená forma
1. Dynamická antikva Aabegh Times	2. Přechodová antikva Aabegh Baskerville	3. Statická antikva Aabegh Antiqua	4. Lineární serifové písmo Aabegh Clarendon
7. Lineární bezserifové dynamické písmo Aabegh Gill	6. Lineární bezserifové konstruované písmo Aabegh ITC Avant Garde Gothic	5. Lineární bezserifové statické písmo Aabegh Helvetika	8. Lineární antikva Aabegh Optimum
9. Kaligrafické písmo <i>Aabegh</i> Calligraphic	10. Volně psané písmo <i>Aabegh</i> Brush Script	11. Lomené písmo Aabegh Dom Casual L	12. Zdobené písmo <i>Aabegh</i> Mariage

Klasifikace písma - 9

- 9. Kaligrafické písmo
 - tvary odvozené z písma psaného plochým perem postaveným šikmo k účaří, sklon je často větší než sklon kurzívy
 - **v akcidenčních tiskovinách, při potřebě vyjádřit příslušnou dobovou atmosféru**
 - Zapf Chancery, Park Avenue, Zurich Calligraphic, Ariston, Shelley Allegro

- Zurich
Calligraphic

AaBbCcEeGgHhRrVvMmSs

- Ariston

AaBbCcEeGgHhRrVvMmSs

- Shelley Allegro

AaBbCcEeGgHhRrVvMmSs

Klasifikace písma - 10

- 10. Volně psané písmo

Dynamická forma	Přechodová forma	Statická forma	Smíšená forma
1. Dynamická antikva Aabegh Times	2. Přechodová antikva Aabegh Baskerville	3. Statická antikva Aabegh Antiqua	4. Lineární serifové písmo Aabegh Clarendon
7. Lineární bezserifové dynamické písmo Aabegh Gill	6. Lineární bezserifové konstruované písmo Aabegh ITC Avant Garde Gothic	5. Lineární bezserifové statické písmo Aabegh Helvetika	8. Lineární antikva Aabegh Optimum
9. Kaligrafické písmo <i>Aabegh</i> Calligraphic	10. Volně psané písmo <i>Aabegh</i> Brush Script	11. Lomené písmo Aabegh Dom Casual L	12. Zdobené písmo <i>Aabegh</i> Mariage

Klasifikace písma - 10

- **10. Volně psané písmo**
 - v reklamní sazbě, v kratších řetězcích, při sazbě titulků a jmen v osobních akcidenčních tiskovinách, v delším textu nepůsobí dobře, problém s čitelností
 - Brody, Brush Script, Freestyle Script, Kaufman

- **Freestyle Script**

AaBbCcEeGgHhRrVvMmSs

- **Kaufman**

AaBbCcEeGgHhRrVvMmSs

- **Brush Script**

AaBbCcEeGgHhRrVvMmSs

Klasifikace písma - 11

- 11. Lomené písmo

Dynamická forma	Přechodová forma	Statická forma	Smíšená forma
1. Dynamická antikva Aabegh Times	2. Přechodová antikva Aabegh Baskerville	3. Statická antikva Aabegh Antiqua	4. Lineární serifové písmo Aabegh Clarendon
7. Lineární bezserifové dynamické písmo Aabegh Gill	6. Lineární bezserifové konstruované písmo Aabegh ITC Avant Garde Gothic	5. Lineární bezserifové statické písmo Aabegh Helvetika	8. Lineární antikva Aabegh Optimum
9. Kaligrafické písmo <i>Aabegh</i> Calligraphic	10. Volně psané písmo <i>Aabegh</i> Brush Script	11. Lomené písmo Aabegh Dom Casual L	12. Zdobené písmo <i>Aabegh</i> Mariage

Klasifikace písma - 11

- **11. Lomené písmo**
 - lomené tahy, výrazně diferencovaná tloušťka písmových tahů, u verzálek někdy velmi složité tahy (na hranici čitelnosti).
 - Chaucer, Mariage

- **Mariage**

Aa Bb Cc Dd Ee Gg Hh Kk Ll Mm Nn Sz

Klasifikace písma - 12

- 12. Zdobené písmo

Dynamická forma	Přechodová forma	Statická forma	Smíšená forma
1. Dynamická antikva Aabegh Times	2. Přechodová antikva Aabegh Baskerville	3. Statická antikva Aabegh Antiqua	4. Lineární serifové písmo Aabegh Clarendon
7. Lineární bezserifové dynamické písmo Aabegh Gill	6. Lineární bezserifové konstruované písmo Aabegh ITC Avant Garde Gothic	5. Lineární bezserifové statické písmo Aabegh Helvetika	8. Lineární antikva Aabegh Optimum
9. Kaligrafické písmo <i>Aabegh</i> Calligraphic	10. Volně psané písmo <i>Aabegh</i> Brush Script	11. Lomené písmo Aabegh Dom Casual L	12. Zdobené písmo Aabegh Mariage

Klasifikace písma - 12

- 12. Zdobené písmo

- mnoho vzniká a brzy mizí z okruhu zájmu
- jsou-li zajímavá, mohou zpestřit vzhled reklamních, akcidenčních tiskovin

- Amy
 - Busker
- Casion Open
- Desdemona
- ArnoldBoecklin
- Architekture
- Bedrock
- Arial Rounded
- Hobo

AaBbCcEeGgHhRrVvMmSs
AaBbCcEeGgHhRrVvMmSs
AaBbCcEeGgHhRrVvMmSs
AaBbCcEeGgHhRrVvMmSs
AaBbCcEeGgHhRrVvMmSs
AaBbCcEeGgHhRrVvMmSs
AaBbCcEeGgHhRrVvMmSs
AaBbCcEeGgHhRrVvMmSs

Písmo a čitelnost dokumentu

- **Písmo:**
 - nejenom nositelem informačního obsahu dokumentu
 - tvar se podílí na celkovém vzhledu dokumentu
 - má podstatný vliv na vnímání dokumentu čtenářem
 - především však ovlivňuje čitelnost dokumentu.

Písmo a čitelnost dokumentu

- **Písmo:**
 - nejenom nositelem informačního obsahu dokumentu
 - tvar se podílí na celkovém vzhledu dokumentu
 - má podstatný vliv na vnímání dokumentu čtenářem
 - především však ovlivňuje čitelnost dokumentu.
- **Základní požadavky:**
 - **estetické:**
 - potřeba výtvarného působení písma, potřeba **sepětí s obsahem**
 - upřednostňujeme při knižní a reklamní sazbě
 - **technické:** možnosti zařízení a medií (tištění, distribuování)
 - **účelové:**
 - čitelnost (typ a velikost písma, **atd. - viz dále**)
 - vyžaduje znalost současné nabídky typů písma, ale i základy konstrukce a měření písma
 - volbou písma lze zvýraznit obsah a zlepšit výtvarné i obsahové působení
 - nutno vybrat takový typ písma, který koresponduje s jeho obsahem

Písmo a čitelnost dokumentu

- **Písmo:**
 - nejenom nositelem informačního obsahu dokumentu
 - tvar se podílí na celkovém vzhledu dokumentu
 - má podstatný vliv na vnímání dokumentu čtenářem
 - především však ovlivňuje čitelnost dokumentu.
- **Základní požadavky:**
 - **estetické:**
 - potřeba výtvarného působení písma, potřeba **sepětí s obsahem**
 - upřednostňujeme při knižní a reklamní sazbě
 - **technické:** možnosti zařízení a medií (tištění, distribuování)
 - **účelové:**
 - čitelnost (typ a velikost písma, **atd. - viz dále**)
 - vyžaduje znalost současné nabídky typů písma, ale i základy konstrukce a měření písma
 - volbou písma lze zvýraznit obsah a zlepšit výtvarné i obsahové působení
 - nutno vybrat takový typ písma, který koresponduje s jeho obsahem
- **Další rozhodování na téma písmo:**
 - volba kombinací typů písma v dokumentu
 - volba velikosti, verze vybraného typu písma
 - způsob řádkové a odstavcové úpravy
 - spojení tiskových a obrazových prvků dokumentu apod.

Písmo a čitelnost dokumentu

- Snahou je, aby čtení neunavovalo a písmo i celková úprava působily esteticky, doplňovaly a zvýrazňovaly obsah typ a velikost písma, šířka sazby, vzdálenost mezi řádky, duktus)
- Hlavní činitelé ovlivňující čitelnost a rozlišitelnost písma:
 - **velikost písma**
 - proklad (volný prostor mezi řádkami)
 - rozpal písma (vnitřní a vnější prosvětlení, mezery mezi jednotlivými písmovými znaky)
 - rozdíl v tloušťce vertikálních a horizontálních tahů, duktus písma)
 - délka horních a dolních dotahů
 - šířková proporce písma
 - mezislovní mezery
 - sklon kurzívy
 - délka řádky
 - diakritická znaménka
 - ozdobné prvky
 - tvary horních partií písmových znaků se více podílejí na celkové čitelnosti a rozlišitelnosti písma.

Písmo a čitelnost dokumentu

- Snahou je, aby čtení neunavovalo a písmo i celková úprava působily esteticky, doplňovaly a zvýrazňovaly obsah typ a velikost písma, šířka sazby, vzdálenost mezi řádky, duktus)
- Hlavní činitelé ovlivňující čitelnost a rozlišitelnost písma:
 - velikost písma
 - **proklad (volný prostor mezi řádkami)**
 - rozpal písma (vnitřní a vnější prosvětlení, mezery mezi jednotlivými písmovými znaky)
 - rozdíl v tloušťce vertikálních a horizontálních tahů, duktus písma)
 - délka horních a dolních dotahů
 - šířková proporce písma
 - mezislovní mezery
 - sklon kurzívy
 - délka řádky
 - diakritická znaménka
 - ozdobné prvky
 - tvary horních partií písmových znaků se více podílejí na celkové čitelnosti a rozlišitelnosti písma.

Proklad, nebo-li
volný prostor
mezi řádkami

Písmo a čitelnost dokumentu

- Snahou je, aby čtení neunavovalo a písmo i celková úprava působily esteticky, doplňovaly a zvýrazňovaly obsah typ a velikost písma, šířka sazby, vzdálenost mezi řádky, duktus)
- Hlavní činitelé ovlivňující čitelnost a rozlišitelnost písma:
 - velikost písma
 - proklad (volný prostor mezi řádkami)
 - **rozpal písma (vnitřní a vnější prosvětlení, mezery mezi jednotlivými písmovými znaky)**
 - rozdíl v tloušťce vertikálních a horizontálních tahů, duktus písma)
 - délka horních a dolních dotahů
 - šířková proporce písma
 - mezislovní mezery
 - sklon kurzívy
 - délka řádky
 - diakritická znaménka
 - ozdobné prvky
 - tvary horních partií písmových znaků se více podílejí na celkové čitelnosti a rozlišitelnosti písma.

Proklad, nebo-li
volný prostor
mezi řádkami

Písmo a čitelnost dokumentu

- Snahou je, aby čtení neunavovalo a písmo i celková úprava působily esteticky, doplňovaly a zvýrazňovaly obsah typ a velikost písma, šířka sazby, vzdálenost mezi řádky, duktus)
- Hlavní činitelé ovlivňující čitelnost a rozlišitelnost písma:
 - velikost písma
 - proklad (volný prostor mezi řádkami)
 - rozpal písma (vnitřní a vnější prosvětlení, mezery mezi jednotlivými písmovými znaky)
 - **rozdíl v tloušťce vertikálních a horizontálních tahů (duktus písma)**
 - délka horních a dolních dotahů
 - šířková proporce písma
 - mezislovní mezery
 - sklon kurzívy
 - délka řádky
 - diakritická znaménka
 - ozdobné prvky
 - tvary horních partií písmových znaků se více podílejí na celkové čitelnosti a rozlišitelnosti písma.

AaBbCcEe

AaBbCcEeG

AaBbCcEeGgHhRr

Duktus normální —
Duktus zesílený —
Duktus zesílený

Písmo a čitelnost dokumentu

- Snahou je, aby čtení neunavovalo a písmo i celková úprava působily esteticky, doplňovaly a zvýrazňovaly obsah typ a velikost písma, šířka sazby, vzdálenost mezi řádky, duktus)
- Hlavní činitelé ovlivňující čitelnost a rozlišitelnost písma:
 - velikost písma
 - proklad (volný prostor mezi řádkami)
 - rozpal písma (vnitřní a vnější prosvětlení, mezery mezi jednotlivými písmovými znaky)
 - rozdíl v tloušťce vertikálních a horizontálních tahů, duktus písma)
 - **délka horních a dolních dotahů**
 - šířková proporce písma
 - mezislovní mezery
 - sklon kurzívy
 - délka řádky
 - diakritická znaménka
 - ozdobné prvky
 - tvary horních partií písmových znaků se více podílejí na celkové čitelnosti a rozlišitelnosti písma.

Písmo a čitelnost dokumentu

- Snahou je, aby čtení neunavovalo a písmo i celková úprava působily esteticky, doplňovaly a zvýrazňovaly obsah typ a velikost písma, šířka sazby, vzdálenost mezi řádky, duktus)
- Hlavní činitelé ovlivňující čitelnost a rozlišitelnost písma:
 - velikost písma
 - proklad (volný prostor mezi řádkami)
 - rozpal písma (vnitřní a vnější prosvětlení, mezery mezi jednotlivými písmovými znaky)
 - rozdíl v tloušťce vertikálních a horizontálních tahů, duktus písma)
 - délka horních a dolních dotahů
 - **šířková proporce písma**
 - mezislovní mezery
 - sklon kurzívy
 - délka řádky
 - diakritická znaménka
 - ozdobné prvky
 - tvary horních partií písmových znaků se více podílejí na celkové čitelnosti a rozlišitelnosti písma.

Eurostyl
Eurost

Písmo a čitelnost dokumentu

- Snahou je, aby čtení neunavovalo a písmo i celková úprava působily esteticky, doplňovaly a zvýrazňovaly obsah typ a velikost písma, šířka sazby, vzdálenost mezi řádky, duktus)
- Hlavní činitelé ovlivňující čitelnost a rozlišitelnost písma:
 - velikost písma
 - proklad (volný prostor mezi řádkami)
 - rozpal písma (vnitřní a vnější prosvětlení, mezery mezi jednotlivými písmovými znaky)
 - rozdíl v tloušťce vertikálních a horizontálních tahů, duktus písma)
 - délka horních a dolních dotahů
 - šířková proporce písma
 - **mezislovní mezery**
 - sklon kurzívy
 - délka řádky
 - diakritická znaménka
 - ozdobné prvky
 - tvary horních partií písmových znaků se více podílejí na celkové čitelnosti a rozlišitelnosti písma.

Písmo a čitelnost dokumentu

- Snahou je, aby čtení neunavovalo a písmo i celková úprava působily esteticky, doplňovaly a zvýrazňovaly obsah typ a velikost písma, šířka sazby, vzdálenost mezi řádky, duktus)
- Hlavní činitelé ovlivňující čitelnost a rozlišitelnost písma:
 - velikost písma
 - proklad (volný prostor mezi řádkami)
 - rozpal písma (vnitřní a vnější prosvětlení, mezery mezi jednotlivými písmovými znaky)
 - rozdíl v tloušťce vertikálních a horizontálních tahů, duktus písma)
 - délka horních a dolních dotahů
 - šířková proporce písma
 - mezislovní mezery
 - **sklon kurzívy**
 - délka řádky
 - diakritická znaménka
 - ozdobné prvky
 - tvary horních partií písmových znaků se více podílejí na celkové čitelnosti a rozlišitelnosti písma.

sklon kurzívy
sklon kurzívy
sklon kurzívy

Písmo a čitelnost dokumentu

- Snahou je, aby čtení neunavovalo a písmo i celková úprava působily esteticky, doplňovaly a zvýrazňovaly obsah typ a velikost písma, šířka sazby, vzdálenost mezi řádky, duktus)
- Hlavní činitelé ovlivňující čitelnost a rozlišitelnost písma:
 - velikost písma
 - proklad (volný prostor mezi řádkami)
 - rozpal písma (vnitřní a vnější prosvětlení, mezery mezi jednotlivými písmovými znaky)
 - rozdíl v tloušťce vertikálních a horizontálních tahů, duktus písma)
 - délka horních a dolních dotahů
 - šířková proporce písma
 - mezislovní mezery
 - sklon kurzívy
 - délka řádky
 - diakritická znaménka
 - ozdobné prvky
 - tvary horních partií písmových znaků se více podílejí na celkové čitelnosti a rozlišitelnosti písma.

Ozdobné
prvky

Písmo a čitelnost dokumentu

- Snahou je, aby čtení neunavovalo a písmo i celková úprava působily esteticky, doplňovaly a zvýrazňovaly obsah typ a velikost písma, šířka sazby, vzdálenost mezi řádky, duktus)
- Hlavní činitelé ovlivňující čitelnost a rozlišitelnost písma:
 - velikost písma
 - proklad (volný prostor mezi řádkami)
 - rozpal písma (vnitřní a vnější prosvětlení, mezery mezi jednotlivými písmovými znaky)
 - rozdíl v tloušťce vertikálních a horizontálních tahů, duktus písma)
 - délka horních a dolních dotahů
 - šířková proporce písma
 - mezislovní mezery
 - sklon kurzívy
 - délka řádky
 - diakritická znaménka
 - ozdobné prvky
 - **tvary horních partií písmových znaků se více podílejí na celkové čitelnosti a rozlišitelnosti písma.**

The diagram shows the words 'Žlutý' and 'kůň' in a serif font. Red dashed ellipses are drawn around the top parts of the letters, specifically highlighting the ascenders and the top curves of the 'Ž' and 'ů' characters. This visualizes how the expansion of these specific letter parts affects the overall readability and distinction of the text.

Volba písma - 1

- Typ písma:
 - může přilákat, odradit, ovlivňuje schopnost vnímat text
 - měl by vycházet (nebýt v rozporu) s obsahem dokumentu
 - vazba mezi typem písma a stupněm písma
 - titulková písma a písma základního textu
- Volba dle písmových tahů
 - **střídmé, jednoduché kresby, patky** - technická, odborná, naučná literatura, periodika
 - **ozdobné, vznešené kresby** - krásná literatura, básně, beletrie
 - **odvážné, avantgardní kresby** - reklamní, akcidenční dokumenty (těžko rozsáhlé texty), jsou zajímavé, efektní a přitahují oko (například k sazbě titulků)
 - **jednoduché, bezpatkové kresby** - titulky, plakáty
 - **písma vznešeného charakteru, složité kresba** - ne pro dokumenty, s omezenou životností (noviny, časopisy), dokumenty, u kterých se předpokládá četba v klidných podmínkách, při dobrém osvětlení

Times | AaBbCc

Baskerville | AaBbCc

Normande | **AaBbCc**

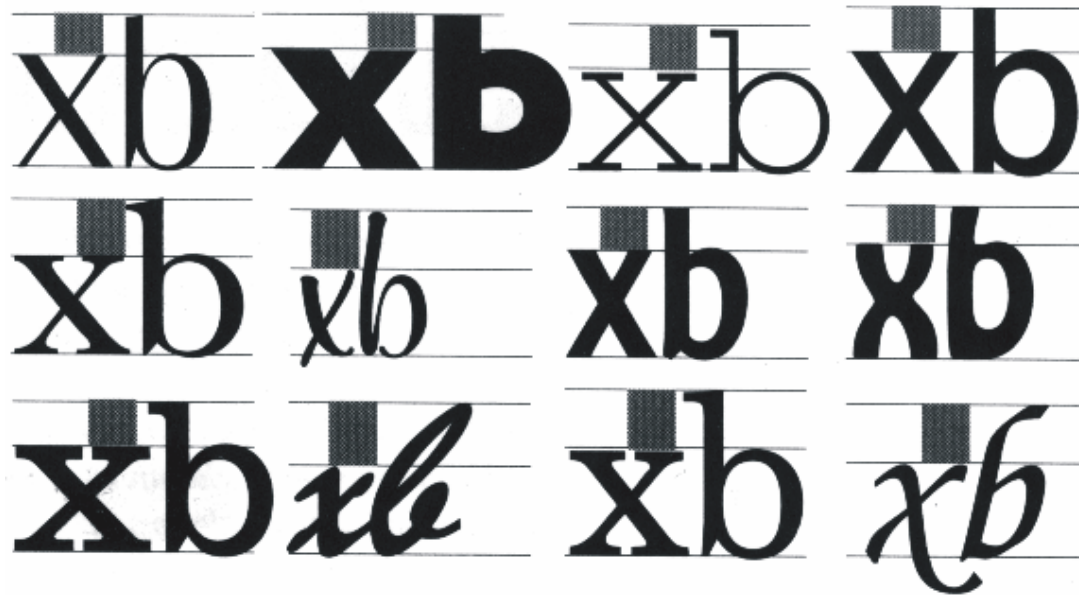
Helvetica | AaBbCc

Flange | **AaBbCc**

Cooperplate | **AABBC**

Volba písma - 2

- **Střední výška písma** (vzdálenost mezi střední dotažnicí a účařím)
 - větší střední výška a menší horní a dolní dotahy jsou čitelnější v menších velikostech
 - zabrání se optickému (i fyzickému) slévání drobných tahů
 - má vliv i na celkové zabarvení a rozsah plochy sazby

Volba písma - 2

- **Střední výška písma** (vzdálenost mezi střední dotažnicí a účařím)
 - větší střední výška a menší horní a dolní dotahy jsou čitelnější v menších velikostech
 - zabrání se optickému (i fyzickému) slévání drobných tahů
 - má vliv i na celkové zabarvení a rozsah plochy sazby

**Sans –
větší střední výška
a menší horní
a dolní dotahy**

V těchto zobrazených příkladech si můžete názorně ověřit různou střední výšku písma i rozdílný poměr střední výšky a horních dotahů u dvou typů písma – Sans a Baskerville. Kresebné rozdíly mají vliv na vzhled sazby, ale především na čitelnost textu – tu si porovnejte především u menší velikosti. Příklady zobrazené pod sebou mají zadanou stejnou velikost. Odlišnost reálných rozměrů je dána rozdílnými proporcemi jednotlivých typů písma.

**Baskerville –
menší střední výška
a větší horní
a dolní dotahy**

V těchto zobrazených příkladech si můžete názorně ověřit různou střední výšku písma i rozdílný poměr střední výšky a horních dotahů u dvou typů písma – Sans a Baskerville. Kresebné rozdíly mají vliv na vzhled sazby, ale především na čitelnost textu, tu si porovnejte především u menší velikosti. Příklady zobrazené pod sebou mají zadanou stejnou velikost. Odlišnost reálných rozměrů je dána rozdílnými proporcemi jednotlivých typů písma.

Volba písma

- Titulky, nadpisy

- bezpatková písma s jednoduchou, strážlivou kresbou (**Helvetica, Univers, Avant Garde Gothic, Gill, Optimum**)
- potřeba patek jako vodítka pro čtenáře není tak silná

4.2 . Grafický návrh dokumentu ¶

Grafický návrh dokumentu (tj. návrh kompozice stráně jednotlivých prvků – tzv. layout, vzhled, finaletu dol odhad rozsahu dokumentu řeší zpravidla ¶

- výtvarník ¶
- grafik ¶
- výtvarná redakce. ¶

Návrh grafického řešení, rozsahu a *typografie* dokumentu **vých technologií výrazně usnadnit. Namísto tužky a** některého vhodného programu a vytvořit grafickou kon zovce. a.především rychle měnit také kompozici a.tydc

- Základní text

- patková písma se snadněji čtou, díky patkám - vodítka pro oko
- platí **pouze** pro “klasická”, lety ověřená patková písma (**Times, Baskerville, Caslon, Garamond, Paltino, Goudy**)
- na řádce by nemělo být méně než 25 a více než 40 znaků, včetně interpunkce

- Stupeň písma pro základní text

- nutno znát charakter předpokládaného čtenáře, druh a formát dokumentu
- obecně platí
 - pro odborné a vědecké texty 9 - 10 bodů
 - pro běžnou beletrii 9,5 -11 bodů
 - pro dětskou literaturu 12 - 14 bodů

Kombinování písma - obecně

- **Základní pravidlo kombinování písma v dokumentu zní:**
 - slušná sazba by neměla být vzorníkem písem
 - vše pokud možno z jednoho typu, příp. jedné rodiny písma nebo s co nejmenší kombinací typů písma
 - tím je zaručen estetický, harmonický a kompaktní vzhled celého dokumentu
 - není problém u dokumentů s jednodušší strukturou
- **Komplikovanější struktura informací, různý stupeň důležitosti**
 - problém zakomponovat tuto strukturu do dokumentu
 - potřeba odlišení jednotlivých prvků, jejich zvýrazňování apod. nutí k sazbě z více typů písma
 - počet různých typů písma by však neměl přesáhnout dva až tři
 - ve většině dokumentů postačí dva typy, pouze v reklamní sazbě lze tolerovat tři typy
- **Snaha po dosažení kontrastu v typografické kompozici dokumentu**
 - zvýšení atraktivity a pestrosti v reklamní sazbě
 - kontrastu lze dosáhnout i pečlivou prací se stupněm písma a vzájemnými poměry velikosti mezi základním textem a titulky (někdy lepší než kombinace)
- **Potřeba vyznačovat určité partie základního textu**
 - jednotně a ne více než třístupňově
 - někdy je nutno zvětšit nebo zmenšit stupeň u vyznačovaného textu (pomocí stylů textu)

Kombinování písma - obecně

- **Neexistuje tabulka přípustných a nepřípustných kombinací**
- **Lze specifikovat nepřípustné a dovolené kombinace na úrovni jednotlivých skupin typů písem**
- **Konkrétní kombinace je potom otázkou osobního vkusu a estetického cítění**
- **Kombinace by měla být rozmyšlena již při návrhu dokumentu (případně verifikovat a modifikovat dle zkušebních výtisků)**
- **Textový prvek vypadá jinak, je-li součástí sazby jako celku, nebo nachází-li se na náčrtku, maketě**
- **Některé kombinace jsou vyhovující pokud je typ písma použit v titulku a druhý v základním textu - při opačném uspořádání je výsledek katastrofální**

Kombinování písma - obecně

- Neexistuje tabulka přípustných a nepřípustných kombinací
- Lze specifikovat nepřípustné a dovolené kombinace na úrovni jednotlivých skupin typů písem
- Konkrétní kombinace je potom otázkou osobního vkusu a estetického cítění
- Kombinace by měla být rozmyšlena již při návrhu dokumentu (případně verifikovat a modifikovat dle zkušebních výtisků)
- Textový prvek vypadá jinak, je-li součástí sazby jako celku, nebo nachází-li se na náčrtku, maketě
- Některé kombinace jsou vyhovující pokud je typ písma použit v titulku a druhý v základním textu - při opačném uspořádání je výsledek katastrofální
- Jednoduchý návod ke kombinování:
 - rozdělení dostupných písem podle zakončení tahů písma na tři skupiny
 - patkové, bezpatkové a kaligrafické - kresebné písmo
 - kombinovaná písma vybrat vždy z jiné skupiny

Patkové

Bezpatkové

Kresebné

Kombinování písma - zásady - 1

- 1. Kresebné verze (řezy) písma
 - nejdříve kresebné verze (řezy) písma jednoho typu příp. jedné rodiny

Základní řez Základní řez
Kresebné verze **Kresebné verze**
Kresebné verze *Kresebné verze*
Kresebné verze **Kresebné verze**
Základní řez
Kresebné verze

- 2. Nelze kombinovat

- písma statická, přechodová a dynamická

9. Kaligrafické písmo

Aabegh

Calligraphic

10. Volně psané písmo

Aabegh

Brush Script

11. Lomené písmo

Aabegh

Dom Casual L

- písma historická a moderní

Garamond

AaBbC

Normande

AaBbC

- psaná písma s lineárními serifovými písmy

Kaufman

AaBbC

Clarendon

AaBbC

- písma s malými rozdíly v tloušťce tahů (duktus)

Bookman

AaBbC

Baskerville

AaBb

Kombinování písma - zásady - 2

- **3. Zřetelně rozdílné vnější znaky - ANO**

- například Helvetika a Times
- vyloučí se dojem omylu
- lze kombinovat písma různých šířkových proporcí v rámci jedné rodiny písma (kombinace text – titulek),

HELVETIKA EXTRA
Helvetica Thin

- **4. Dokumenty s jednodušší strukturou**

- vizitky, dopisní papíry, oznámení, pozvánky, jednoduché inzeráty
- nekombinovat typy písem, pouze využít vyznačovacích řezů
- jednotný grafický vzhled a harmonické působení sazby

Kombinování písma - zásady - 3

- **5. Dokumenty s komplikovanější strukturou**

- informace s různým stupněm důležitosti
- jasná specifikace priorit
- výrazné odlišení optických úrovní
- řešení:
 - nejdříve použít vyznačovací řezy
 - následně linky pruhy, doplňkové grafické prvky, orámování, barvy, negativní tisk
 - až nakonec kombinaci typů písem

- **6. Požadavek dominantního postavení textového prvku**

- tj. totálního kontrastu - vznikne dojem napětí, bezpečně připoutá pozornost
- řešení:
 - kombinováním typů písem
 - manipulací s velikostí a vzájemnými poměry
 - zmenšovat mezery mezi znaky i mezi řádky

Kombinování písma - zásady - 4

- 7. Kombinace zajímavých písem
 - paralela s některými velmi chutnými pokrmy, které však nikoho nenapadne vzájemně kombinovat
- 8. Velikost, šířka a sklon písma
 - pozor na
 - podobnou optické úroveň (velikost) u kombinace patkových a bezpatkových
 - různé šířkové modifikace (zozšířené a zúžené verze) v rámci jediné rodiny písem
 - umělé deformace písem (ještě tak zúžení)
 - kombinace písem s různým sklonem kurzívy
 - malý kontrast
- 9. Specifika lineárního serifového písma (egyptienka)
 - nelze kombinovat
 - s dynamickou nebo přechodovou antikvou
 - mezi sebou

**Nevhodné spojení
různých šířkových
modifikací
téhož typu písma**

Toto písmo je Helvetica
Toto písmo je Univers

Courier | AaBbCc

Garamond | AaBbC

Times | AaBbCc

Baskerville | AaBbC

Kombinování písma - zásady - 5

- 10. Ne vždy lze obousměrně
- 11. Vyjímky potvrzují...
 - někdy lze zúžený řez s normálním
 - při různé optické úrovni i dvě historicky odlišné antikvy

Vhodný titulek

V tot Bold
Jedná se Toto je ukázka souladné typografické kompozice titulku Garamond ITC Bold Condensed a textu Times Roman. ho typi

Vhodný titulek

Toto je ukázka souladného spojení titulku Garamond ITC Bold Condensed

Z a textu Times Roman.

ale jsou zaměněny. Kombinace v těchto vzájemných poměrech je již nepoužitelná.

Englische Schreibschrift

Toto je ukázka souladné typografické kompozice dvou typů písma. Titulek se vám představil sám, zbývá tedy ještě textové písmo, kterým je Bodoni Antikva.

CENTURY

Toto je ukázka souladné typografické kompozice dvou typů písma. Titulek se vám představil sám, zbývá tedy ještě textové písmo, kterým je Baskerville.

OPTIMA

Toto je ukázka souladné typografické kompozice dvou typů písma. Titulek se vám představil sám, zbývá tedy ještě textové písmo, kterým je Times Roman.

OPTIMA

Toto je ukázka souladné typografické kompozice
dvou typů písma. Titulek se vám představil sám, zbývá tedy ještě
textové písmo, kterým je Times Roman.

Times Roman

Toto je ukázka souladné typografické kompozice
dvou typů písma. Titulek se vám představil sám, zbývá tedy ještě
textové písmo, kterým je Optima.

Bodoni

Toto je ukázka souladné typografické kompozice
dvou typů písma. Titulek se vám představil sám, zbývá tedy ještě
textové písmo, kterým je Bodoni Antikva.

ITC Franklin Gothic

Toto je ukázka souladné typografické kompozice dvou typů písma. Titulek se vám představil sám, zbývá tedy ještě textové písmo, kterým je Times Roman.

Helvetica Heavy

Toto je ukázka souladné typografické kompozice dvou typů písma. Titulek se vám představil sám, zbývá tedy ještě textové písmo, kterým je Times Roman.

COPPERPLATE

Toto je ukázka souladné typografické kompozice dvou typů písma. Titulek se vám představil sám, zbývá tedy ještě textové písmo, kterým je Times Roman.

Futura Bold

Toto je ukázka souladné typografické kompozice dvou typů písma. Titulek se vám představil sám, zbývá tedy ještě textové písmo, kterým je Times Roman.

DTP - Typografie písma

Tvorba zdrojových textů

Vývoj písma

Konstrukce a měření písma

Klasifikace a rozpoznávání písma

Volba a kombinování písma